

Ár 2024, fimmtudaginn 7. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Gunnlaugur Helgason varaformaður, Ágúst Bragi Björnsson, Eyrún Arnarsdóttir, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Jóhann Tómas Sigurðsson.

Fyrir er tekið **mál nr. 3/2024**:

**Málskotsaðilar (A, S ehf. og A ehf.)
gegn
Fjármálafyrirtækinu F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru A, S ehf. og A ehf., hér eftir nefndir sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar. Sóknaraðilinn S ehf. var úrskurðaður gjaldþrota 24. maí 2024, en öflun gagna frá sóknaraðilum var þá lokið.

Málið barst úrskurðarnefndinni 9. febrúar 2024, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 13. febrúar 2024 var kvörtunin send varnaraðila og var varnaraðila þá gefinn kostur á að tjá sig um kvörtunina og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi, dags. 4. mars 2024. Var bréfið sent sóknaraðilum, með tölvupósti nefndarinnar 12. apríl 2024, og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðilum með bréfi, dags. 10. maí 2024. Með tölvupósti nefndarinnar 15. maí 2024 var varnaraðila veittur kostur á að gera athugasemdir við bréf sóknaraðila og bárust athugasemdir varnaraðila með bréfi, dags. 30. maí 2024.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 22. ágúst og 7. nóvember 2024.

II.

Málsatvik.

Með bréfi, dags. 13. apríl 2022, sagði varnaraðili upp viðskiptasambandi við sóknaraðila S ehf. með vísan til áhættumiðaðs eftirlits samkvæmt lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 og almennra viðskiptaskilmála varnaraðila. Með tölvupósti 19. janúar 2024 synjaði varnaraðili umsókn sóknaraðila A ehf. um bankaviðskipti. Í kvörtun sóknaraðila segir að varnaraðili hafi lokað bankareikningum sóknaraðila A, þótt ekki sé til að dreifa skjölum þar um.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess að viðurkennt verði að varnaraðila hafi verið óheimilt að segja upp bankaviðskiptum gagnvart sóknaraðila S ehf., að synja um almenn bankaviðskipti gagnvart sóknaraðila A ehf. og að varnaraðila hafi verið hvort tveggja óheimilt gagnvart sóknaraðila A persónulega. Jafnframt krefjast sóknaraðilar þess að viðurkennt verði að rökstuðningi fyrir þeim ákvörðunum varnaraðila hafi verið

ábótavant, meðal annars á grundvelli reglna allsherjarréttar. Sóknaraðilar krefjast þess einnig að viðurkennt verði að synjun um framangreint hafi verið á skjön við viðskiptaskilmála varnaraðila, lög og reglugerðir.

Sóknaraðilar telja að skort hafi rökstuðning fyrir fyrrgreindum ákvörðunum varnaraðila. Óhjákvæmilegt sé að sú spurning vakni hvort sóknaraðilar hafi sætt strangari meðferð eða lakari þjónustu í bága við 1. mgr. 65. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944 og 14. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Þá vísa sóknaraðilar einnig til 74. gr. og 75. gr. stjórnarskrárinnar en þau ákvæði styðji auknar kröfur til varnaraðila um málefnaleg rök, jafnræði og rökstuðning varðandi íþyngjandi kröfur og ákvarðanir gagnvart sóknaraðilum.

Sóknaraðilar telja sig hafa verið afar skýra með það í hvaða tilgangi allar millifærslur af reikningum voru framkvæmdar og þær upplýsingar hafi verið veittar varnaraðila fúslega. Auk þess hafi varnaraðila staðið til boða að fá afhent öll gögn um fjármál eða viðskipti sóknaraðila. Telja sóknaraðilar með öllu óskiljanlegt á hvaða forsendum viðskiptasambandi var sagt upp og synjað. Slíkar ákvarðanir hafa valdið sóknaraðilum gríðarlegu tjóni, hvoru tveggja fjárhagslegu og tjóni á orðsperi. Telur sóknaraðili A ákvarðanir varnaraðila ekki síður vafasamar í ljósi þess að láns hæfiseinkunn sóknaraðila A sé B 1.

Telja sóknaraðilar að ákvarðanir varnaraðila séu þess eðlis að ómögulegt sé fyrir sóknaraðila að átta sig á réttarstöðu sinni gagnvart varnaraðila þar sem ekki var vísað til tiltekinna athafna sóknaraðila, forsögu, áhættuþátta né annars.

Vísa sóknaraðilar kröfum sínum til stuðnings til laga á sviði fjármálamarkaða, laga um opinbert markaðseftirlit og reglna allsherjarréttarlegs eðlis um meðalhóf, málefnaleg sjónarmið, andmælarétt, skyldu til rökstuðnings og skyldu til að meta hvert tilvik einstaklingsbundið fyrir sig.

Sóknaraðilar telja einnig að ef ástæða fyrir ákvörðunum varnaraðila sé dómsmál sem rekið hafi verið fyrir fylkisdómstól í Los Angeles, Kaliforníu, sé ljóst að brotinn sé á sóknaraðila stjórnarskrárvarinn réttur samkvæmt 2. mgr. 70. gr. stjórnarskrárinnar, en sóknaraðili hafi ekki verið fundinn sekur um nein brot. Mál þetta og tengd mál geti því ekki verið grundvöllur uppsagnar eða synjunar um bankaviðskipti við sóknaraðila.

Þá telja sóknaraðilar að hnekkja eigi ákvörðunum varnaraðila þar sem ekki hafi komið fram sértæk rök fyrir þeim. Auk þess telji sóknaraðilar að varnaraðila sé skylt samkvæmt 14. gr. laga nr. 5/2023 um greiðslureikninga, sem byggð séu á Evrópuréttartilskipun, að bjóða sóknaraðilum lágmarksþjónustu.

Í viðbótarathugasemdum sínum hafna sóknaraðilar kröfu varnaraðila um frávísun. Vísa þeir í fyrsta lagi til þess að málið varði réttarágreining, sbr. 1. mgr. 3. gr. samþykktu úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki og aðra veitendur fjármálaþjónustu. Í öðru lagi vísa sóknaraðilar til þess að það sé bersýnilega andstætt tilgangi bankaviðskipta og tilvist nefndarinnar ef skilyrði um samningssamband geti leitt til frávísunar máls varðandi ágreiningi um réttmæti og lögmæti uppsagnar og synjunar um viðskipti. Í þriðja lagi hafi það verið staðfest í samskiptum sóknaraðila og nefndarinnar að skilyrði 2. mgr. 4. gr. fyrrgreindra samþykktu um „4ra vikna reglu“ beri ekki að skilja sem frávísunarástæðu, fyrningarreglu eða fyrirstöðu efnisúrlausnar heldur sé hún til staðar aðeins til að koma í veg fyrir ótímabæra kvörtun. Í fjórða lagi telja sóknaraðilar ljóst að þeir hafi nægilega uppfyllt kröfur a. liðar 1. mgr. 8. gr. fyrrgreindra samþykktu um að hafa áður reynt að ná fram rétti sínum.

Sóknaraðilar vísa frávísunarkröfu varnaraðila á grundvelli b. liðar 1. mgr. 4. gr. fyrrgreindra samþykktu á bug sem haldlausri, órökstuddri og fordæmalausri enda þurfi kröfur fyrir nefndinni ekki að vera beinlínis í formi tiltekinna fjárfafna. Telja verði

löglíkur fyrir því að kröfur á borð við kröfur sóknaraðila í máli þessu séu almennt til þess fallnar að valda fjártjóni. Sönnunarbyrði um hið gagnstæða hvíli á varnaraðila en krafa nefndarinnar um slíka sönnun af hálfu sóknaraðila yrði að mati sóknaraðila andstæð tilgangi nefndarinnar, sbr. m.a. 2. mgr. 1. gr. samþykktar nefndarinnar. Þá sé sóknaraðilum ekki kunnugt um sambærilega frávísunarkröfu fyrir nefndinni eða að fallist hafi verið á frávísun í sambærilegu máli. Telji nefndin að fordæmi í máli nr. 4/2021 eiga við um mál sóknaraðila telja sóknaraðilar að nefndin eigi að gefa sóknaraðilum kost á að leiða líkur að fjártjóni og veita rýmri andmælafrest til þess. Frávísanir séu annars fátíðar og aðeins ein önnur fundist í máli nr. 7/2021 og að hluta til í málum nr. 6/2019, 18/2019, 9/2018, 15/2018, 18/2018 og 13/2017 og e.t.v. 42/2017 og 45/2017 á grundvelli b. liðar 4. gr. samþykktanna.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá nefndinni en til vara að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili byggir aðalkröfu sína um frávísun á því að skilyrði samþykktar nefndarinnar til töku máls til efnislegrar meðferðar séu ekki uppfyllt. Mátatilbúnaður sóknaraðila uppfylli hvorki ákvæði b. liðar 1. mgr. 4. gr. né ákvæði 2. mgr. 4. gr., sbr. a. lið 1. mgr. 8. gr., samþykktanna. Einnig byggir varnaraðili á því að skilyrði 3. gr. samþykktanna séu ekki uppfyllt.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili A ehf. hafi aldrei verið í samningssambandi við varnaraðila. Að auki hafi sóknaraðili A ekki lagt fram nein gögn um að hafa verið í samningssambandi við varnaraðila. Að slíkt samningssamband sé til staðar sé skilyrði fyrir því að mál sé tekið fyrir í nefndinni samkvæmt 1. og 2. mgr. 3. gr. fyrrgreindra samþykktar.

Hvað varðar sóknaraðila S ehf. þá hafi varnaraðili sagt upp viðskiptasambandi aðila þann 13. apríl 2022 og frá þeim degi hafi ekkert samningssamband verið til staðar og því ljóst að skilyrði 3. gr. fyrrgreindra samþykktar sé ekki uppfyllt. Sóknaraðili S ehf. hafi einnig ekki mótmælt uppsögn frá því hún átti sér stað og fram að þeim tíma að kvörtun er send nefndinni. Telur varnaraðili líklegt að á þeim tíma hafi sóknaraðili S ehf. farið í viðskipti við annað fjármálafyrirtæki.

Telur varnaraðili einnig að skilyrði 2. mgr. 4. gr. og a. liðar 1. mgr. 8. gr. fyrrgreindra samþykktar séu ekki heldur uppfyllt þar sem engin gögn hafi verið lögð fram af hálfu sóknaraðila um að þeir hafi skriflega mótmælt ákvörðunum varnaraðila um að taka þá ekki í viðskipti eða segja upp viðskiptasambandi við þá.

Að lokum hvað kröfu um frávísun varðar vísar varnaraðili til b. liðar 4. gr. fyrrgreindra samþykktar og að hvorki sé gerð fjárkrafa á hendur varnaraðila né sé nokkuð í málatilbúnaði sóknaraðila sem gefi til kynna að framferði varnaraðila hafi valdið sóknaraðilum fjárhagslegu tjóni.

Verði ekki fallist á kröfu varnaraðila um frávísun fer varnaraðili til vara fram á að kröfum sóknaraðila verði hafnað enda sé uppsögn viðskiptasambandsins lögmæt. Vísar varnaraðili til almennra viðskiptaskilmála varnaraðila um uppsögn og að heildstætt mat á áhættu sem stafar af viðskiptasambandi hafi gefið til kynna meiri áhættu en varnaraðili væri tilbúinn að taka, sbr. lög nr. 140/2018 og 5. gr. reglugerðar um áreiðanleikakönnun vegna aðgerða gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 745/2019. Að mati varnaraðila var uppsögn viðskiptasambands bæði lögleg og rökrétt afleiðing af þeim ríku kröfum sem gerðar séu til fjármálafyrirtækja um viðvarandi eftirlit með áhættusömum viðskiptasamböndum.

Varnaraðili hafnar öllum tilvísunum sóknaraðila til lagaákvæða og ákvæða stjórnarskrárinnar um það að sóknaraðilar eigi rétt til viðskiptasambands við varnaraðila og bendir varnaraðili á að hvergi í lögum komi fram að sóknaraðilar eigi skýlausan rétt til aðgengis að bankaþjónustu.

Varnaraðili telur að úrskurðarnefndin geti ekki fallist á kröfu sóknaraðila um að rökstuðningi fyrir ákvörðunum varnaraðila hafi verið ábótavant og að sóknaraðilar eigi rétt á því að varnaraðili veiti upplýsingar og rökstuðning fyrir ákvörðunum sínum. Þessi krafa sóknaraðila verði ekki metin til fjár og nefndin hafi enga heimild samkvæmt fyrrgreindum samþykktum til að ákveða að varnaraðili þurfi að afhenda gögn til stuðnings ákvörðunum sínum.

Varnaraðili vísar einnig til þess að samkvæmt 3. mgr. 29. gr. laga nr. 140/2018 eigi sóknaraðilar ekki rétt á að fá upplýsingar um hvaða persónuupplýsingar hafi verið skráðar af varnaraðila ef slík upplýsingagjöf kemur í veg fyrir að varnaraðili geti uppfyllt skyldur sínar samkvæmt lögum, hindrað greiningar, rannsóknir eða aðrar aðgerðir samkvæmt lögum eða valdið því að vörnum, rannsóknum eða greiningu á peningabætti og fjármögnun hryðjuverka sé stefnt í hættu. Verklag við áhættumat viðskiptavina út frá lögum nr. 140/2018 sé trúnaðarmál, enda sé hætta á því að eftirlitið bæri minni árangur ef upplýst væri um það hvaða þættir það eru sem bankinn vaktar.

Í viðbótarathugasemdom sínum vísar varnaraðili til þess að það að seljandi taki til varnar fyrir nefndinni feli ekki í sér að um réttarágreining sé að ræða milli aðila sem nefndin eigi eða verði að úrskurða um. Þá sé ekki nóg að um ágreining sé að ræða á milli aðila heldur sé sett það skilyrði að samningssamband milli aðila sé til staðar. Sóknaraðilar hafi ekki orðið við áskorun varnaraðila um að leggja fram gögn um að þeir hafi verið í viðskiptum við varnaraðila sem hafi verið sagt upp. Varnaraðili mótmælir skilningi sóknaraðila á 2. mgr. 4. gr. samþykktar nefndarinnar og telur að það sé skilyrði fyrir meðferð nefndarinnar að seljandi hafi hafnað kröfu viðskiptamanns eða að ekki hafi tekist að leysa mál með sátt innan fjögurra vikna frá því að viðskiptamaður lagði mál fyrir seljanda. Sóknaraðilar hafi ekki lagt fram nein gögn um að þeir hafi reynt að ná fram rétti sínum áður en þeir fóru með málið fyrir úrskurðarnefndina til samræmis við a. lið 1. mgr. 8. gr. samþykktanna. Þá hafi sóknaraðilar enga tilraun gert til að sýna fram á lögvarða hagsmuni sína með því að leggja fram gögn sem sýni að uppsögn viðskiptasambands hafi haft fjárhagslega þýðingu fyrir þá þrátt fyrir áskorun bankans þar um. Ekki sé nóg að halda því fram að löglíkur séu fyrir tjóni. Að lokum vísar varnaraðili til þess að úrskurðir nefndarinnar í málum nr. 18-27 frá árinu 2023 séu fordæmisgefandi um frávísun málsins.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur málsaðila lýtur að ákvörðunum varnaraðila um að segja upp bankaviðskiptum við sóknaraðila S ehf. með vísan til áhættumiðaðs eftirlits samkvæmt lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 og almennra viðskiptaskilmála varnaraðila og um að synja sóknaraðila A ehf. um bankaviðskipti. Þá halda sóknaraðilar því fram að varnaraðili hafi sagt upp bankaviðskiptum við sóknaraðila A.

Úrskurðarnefndin tekur því aðeins til meðferðar mál að til staðar sé samningssamband milli seljanda og viðskiptamanns, sbr. 1. málsl. 1. mgr. og 2. mgr. 3. gr. samþykktar nefndarinnar. Af því leiðir að synjun varnaraðila um að stofna til samningssambands við A ehf. heyrir ekki undir nefndina. Þegar af þeirri ástæðu ber að vísa kröfum A ehf. frá nefndinni. Sóknaraðilar hafa ekki lagt fram nein gögn um að

sóknaraðili A hafi verið í viðskiptum við varnaraðila sem varnaraðili hafi sagt upp. Gegn andmælum varnaraðila verður því ekki lagt til grundvallar að samningssamband hafi verið til staðar milli sóknaraðila A og varnaraðila. Því ber einnig að vísa kröfum sóknaraðila A frá nefndinni með vísan til 1. máls. 1. mgr. og 2. mgr. 3. gr. samþykktar nefndarinnar.

Varnaraðili telur að þar sem hann hafi sagt upp viðskiptum við sóknaraðila S ehf. sé heldur ekkert samningssamband til staðar á milli þeirra og því beri að vísa kröfum sóknaraðila S ehf. frá nefndinni. Ágreining sóknaraðila S ehf. við varnaraðila er að rekja til samningssambands sem var áður til staðar á milli aðila. Að því virtu telur nefndin ekki grundvöll til þess að vísa kröfum S ehf. frá með vísan til 1. máls. 1. mgr. og 2. mgr. 3. gr. samþykktar nefndarinnar.

Í b. lið 4. gr. samþykktar nefndarinnar kemur fram að nefndin fjalli ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki verður metin til fjár. Í máli nefndarinnar nr. 4/2021 var kröfum um að banka yrði gert að veita upplýsingar um hvaða atvik hafi stýrt ákvörðun hans um að segja upp viðskiptasambandi á grundvelli áhættumats samkvæmt lögum nr. 140/2018 og afturkalla ákvörðunina vísað frá með vísan til þess að nefndin fjallaði ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki yrði metin til fjár. Í úrskurðinum kom fram að þótt fallist væri á að því fylgdi ákveðið óhagræði fyrir viðskiptavin að þurfa að flytja viðskipti sín annað yrði það ekki talið liggja í augum uppi, eins og sóknaraðili hefði haldið fram, að slíkt fæli í sér fjártjón, enda yrði ekki séð að sóknaraðili hefði lagt fram neina tölulega kröfu fyrir nefndinni eða fjárhagsleg gögn því til stuðnings. Í málum nefndarinnar nr. 18-27 frá 2023 var kröfum sem lutu að ákvörðunum banka um uppsögn viðskiptasambanda með vísan til áhættumats á grundvelli laga nr. 140/2018 einnig vísað frá nefndinni með vísan til þess að ekki hefði verið sýnt fram á að kröfurnar yrðu metnar til fjár.

Í svari varnaraðila við kvörtun sóknaraðila kom fram að hvorki væri gerð fjárfkrafa á hendur varnaraðila né kæmi fram í málalíbúnaði sóknaraðila annað sem gæfi til kynna að uppsögn varnaraðila á viðskiptasambandi aðila hafi valdið sóknaraðilum fjárhagslegu tjóni. Sóknaraðilar hafa þrátt fyrir það ekki lagt fram nein gögn um fjártjón eða gert nánari grein fyrir því í hverju fjártjón þeirra hafi falist heldur einungis vísað til þess að löglíkur séu á því að uppsögn á bankaviðskiptum valdi fjártjóni. Líkt og fram kom í úrskurði í máli nr. 4/2021 telur nefndin það ekki liggja í augum uppi að uppsögn á bankaviðskiptum feli í sér fjártjón þótt ákveðið óhagræði fylgi því fyrir viðskiptavin að þurfa að flytja viðskipti sína annað. Ekki verður því séð að kröfur sóknaraðila eins og þær eru settar fram verði metnar til fjár. Af þeim sökum ber með vísan til b. liðar 1. mgr. 4. gr. samþykktar nefndarinnar að vísa kröfum sóknaraðila A ehf. frá nefndinni.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, A, S ehf. og A ehf., á hendur varnaraðila F er vísað frá.

Reykjavík, 7. nóvember 2024,
rafræn undirskrift

Gunnlaugur Helgason

Ágúst Bragi Björnsson

Eyrún Arnarsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson